DUBBA · OYSS HAZIRLIK
10. Sınıf Coğrafya Dersi 1. Dönem 1. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 1
Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Adı Soyadı: .....
Sınıf / No: .....
Puan: .....

Telefonda aç: süreli çöz, paylaş

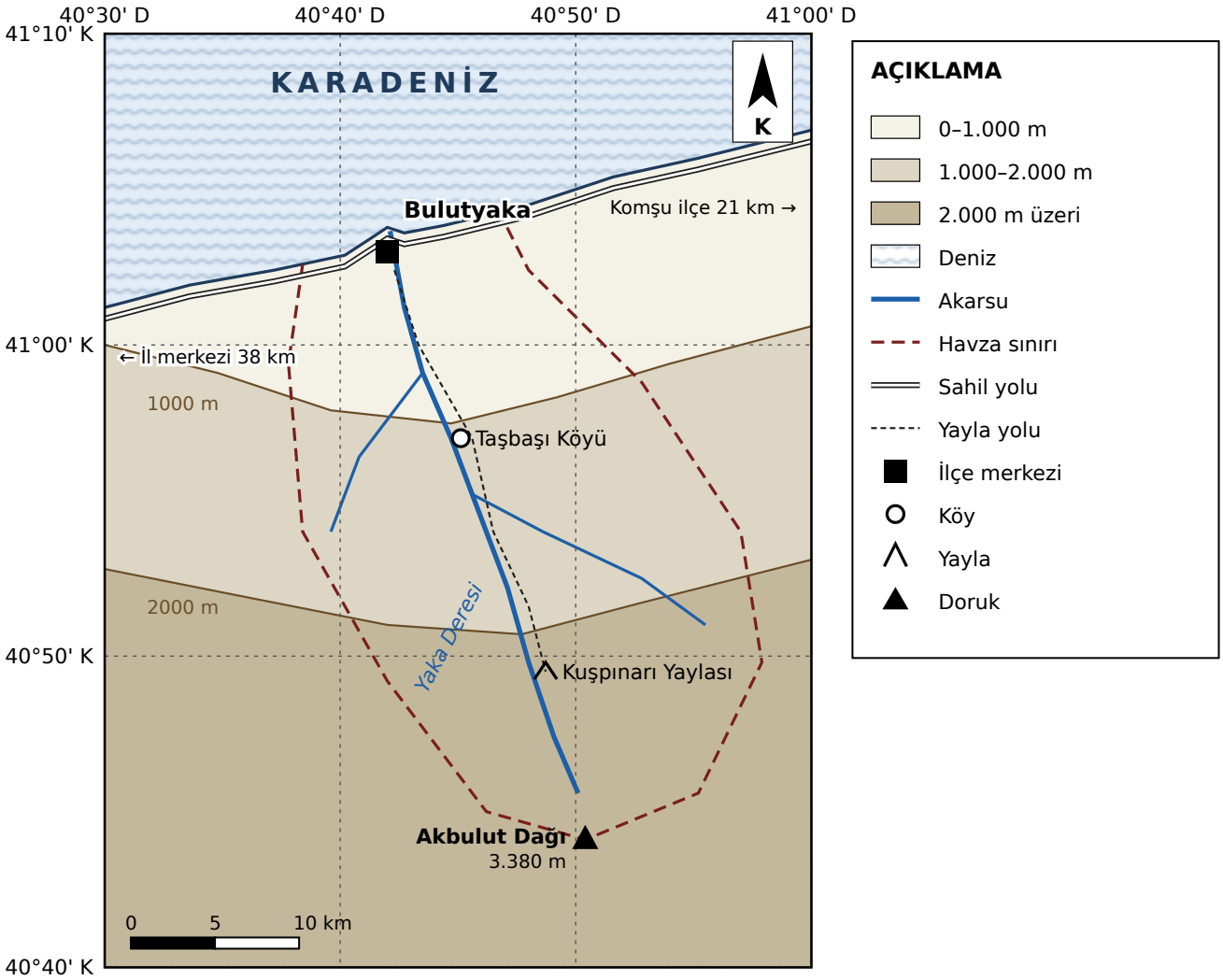
10. Sınıf Coğrafya · 1. Dönem 1. Ortak Yazılı (Senaryo 1)

1. Aşağıda bir bölge gazetesinde yayımlanan haber ile haberde adı geçen Bulutyaka ilçesinin konum ve fiziki haritası (Şekil 1) verilmiştir.

> ***Bulutyaka'da gece boyu süren sağanak dereyi taşırdı*** *(12 Eylül 2026)*
>
> *Doğu Karadeniz kıyısındaki Bulutyaka ilçesinde salı gecesi başlayıp on saat süren sağanak, Yaka Deresi'nin yatağından taşmasına yol açtı. Derenin yukarı kesimindeki Taşbaşı Köyü'nde, yeni yol için kazılan bir yamaçtan kopan toprak kütlesi köy yolunu kapattı; Kuşpınarı Yaylası'nda hayvanlarıyla kalan aileler iki gün boyunca ilçe merkezine inemedi. Dere ağzındaki ilçe merkezinde, dere kenarına yapılmış konutların bodrum katlarını çamurlu su bastı. Sahil yolunun dere köprüsü çevresindeki bölümü su altında kalınca il merkezi ile doğudaki ilçeler arasındaki ulaşım dokuz saat durdu; çay fabrikasına yaş çay taşıyan kamyonlar yol kenarında bekledi. Derenin taşıdığı çamurlu su, ertesi sabah denizde kıyıdan kilometrelerce açılan kahverengi bir leke oluşturdu. Leke kıyı boyunca doğuya doğru yayılırken komşu ilçelerin balıkçıları birkaç gün ağlarını denize bırakamadı.*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Şekil 1. Bulutyaka ilçesi ve yakın çevresinin konum ve fiziki haritası

1.1. Haritadan ve haberden yararlanarak Bulutyaka ilçe merkezinin mutlak konumunu (yarım küre ve yaklaşık koordinat) ve göreceli konumunu (çevresindeki deniz, dağ, yerleşmeler ve bulunduğu akarsu havzası) yazınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

1.2. Haberde anlatılan olayın yakın çevredeki ve uzak çevredeki mekânlara **ikişer** etkisini, coğrafyanın "hareket" ve "etkileşim" kavramlarıyla ilişkilendirerek açıklayınız.

2. Selin ardından il afet koordinasyon ekibi mekânsal bilgi teknolojileriyle bir çalışma yürütmüştür. Ekip, selden bir ay önce ve selden iki gün sonra çekilmiş uydu görüntülerini karşılaştırmış; insansız hava aracıyla dere boyunca yeni görüntüler almıştır. Görüntülerden elde edilen veriler dere yatağı, konut alanları, çay bahçeleri, orman alanları, yollar, yamaç eğimi ve eski heyelan noktaları katmanları hâlinde coğrafi bilgi sistemine (CBS) aktarılmış; böylece "Yaka Deresi Havzası Sel Sonrası Durum Haritası" oluşturulmuştur.

Bu haritanın hangi amaçlarla kullanılabileceğini aşağıdaki örneğe uygun biçimde yazınız.

Afet yönetimi: Suyun bastığı binaları ve kapanan yolları belirleyip arama-kurtarma ve yardım ekiplerini önce en çok etkilenen yerlere yönlendirmek.

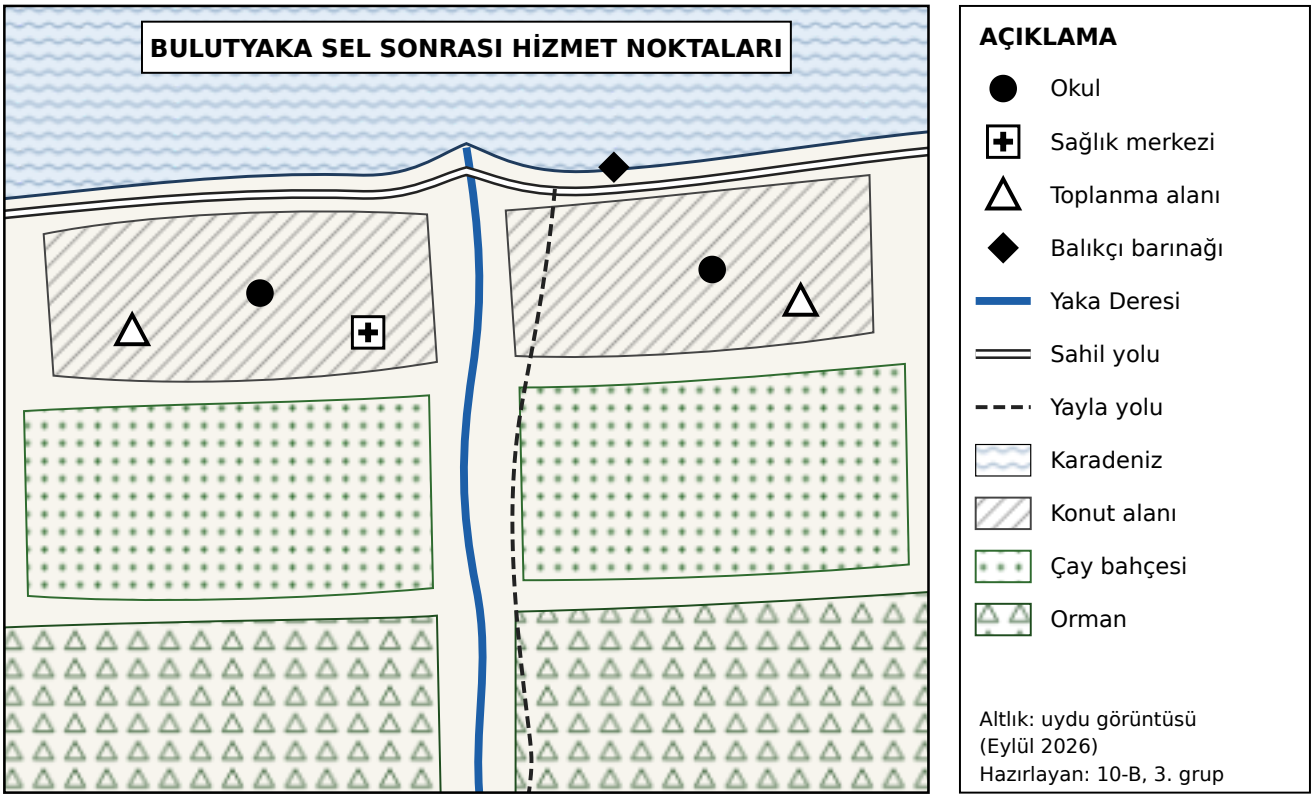
- **Tarım uygulamaları:**
- **Şehir yönetimi:**
- **Su kaynakları yönetimi:**
- **Çevresel analiz:**
- **Çevre koruma:**

3. Coğrafya öğretmeni, sel sonrası çalışmaları inceleyen öğrencilerinden ilçe merkezindeki hizmet alanlarını gösteren bir harita hazırlamalarını istemiştir. Taylan'ın grubu, dijital harita uygulamasından aldığı uydu görüntüsünü altlık olarak kullanmış; görüntü üzerinde seçtiği unsurları sembollerle işaretleyerek Şekil 2'deki

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

haritayı oluşturmuştur.

Şekil 2. Taylan'ın grubunun oluşturduğu harita

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

3.1. Haritada nokta, çizgi ve alan sembolleriyle gösterilen unsurlardan her sembol türü için **ikişer** örnek yazınız.

3.2. Bu haritada yer almayan **üç** harita bileşenini belirleyiniz. Her birinin haritaya nasıl eklenebileceğini açıklayınız.

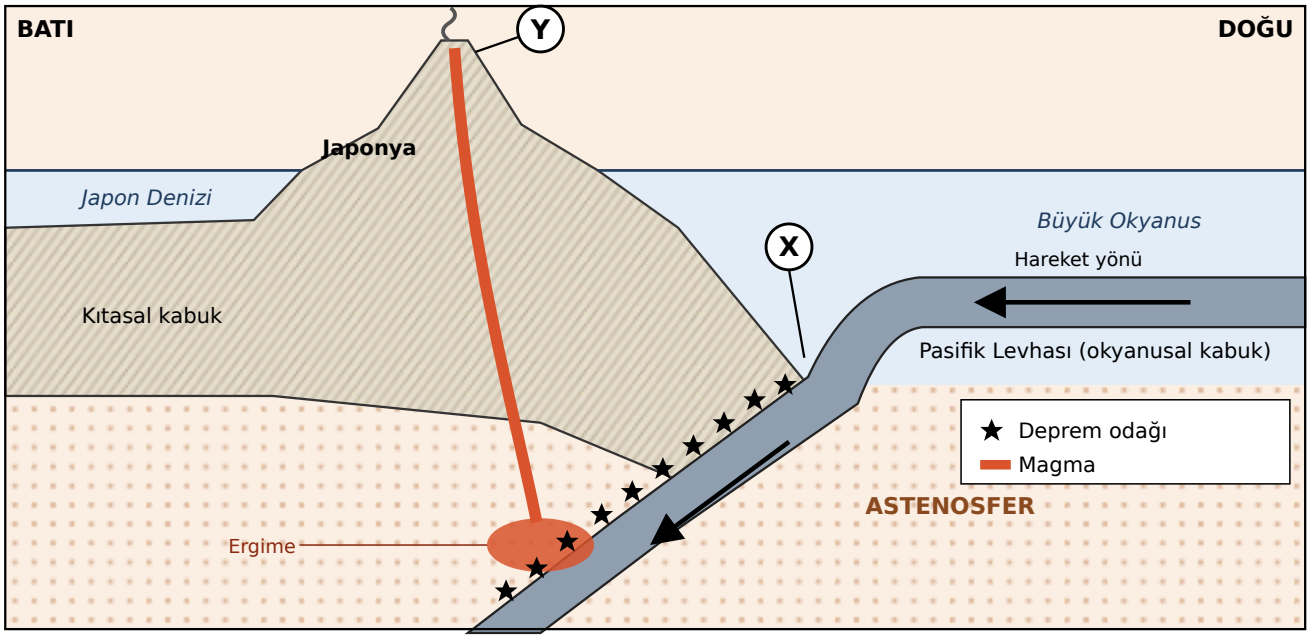
3.3. Grup, okulların öğrenci sayılarını ve sağlık merkezinin çalışma saatlerini de haritaya eklemek istemektedir. Bu bilgilerin hangi tür veri olduğunu gerekçesiyle yazınız ve haritada nasıl yer alabileceğine bir örnek veriniz.

4. Arda, Japonya'da yaşayan kuzeniyle yaptığı görüntülü görüşmede kuzeninin okulunda her ay deprem tatbikatı yapıldığını, kıyıdaki kasabalarda halkı yüksek yerlere yönlendiren tabelalar bulunduğunu ve evlerinin penceresinden zirvesi karlı, koni biçimli bir dağın göründüğünü öğrenmiştir. Arda bu bilgileri yorumlamak için

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

öğretmeninin verdiği Şekil 3'teki kesiti incelemiştir.

Şekil 3. Japonya ve doğusundaki deniz tabanının batı-doğu yönlü şematik kesiti

4.1. Şekilde görülen levha sınırının türünü yazınız. Pasifik Levhası'nın bu sınırda diğer levhanın altına dalmasının nedenini açıklayınız.

4.2. X ve Y ile gösterilen yer şekillerinin adlarını yazınız. Her birinin levha hareketlerine bağlı olarak nasıl oluştuğunu açıklayınız.

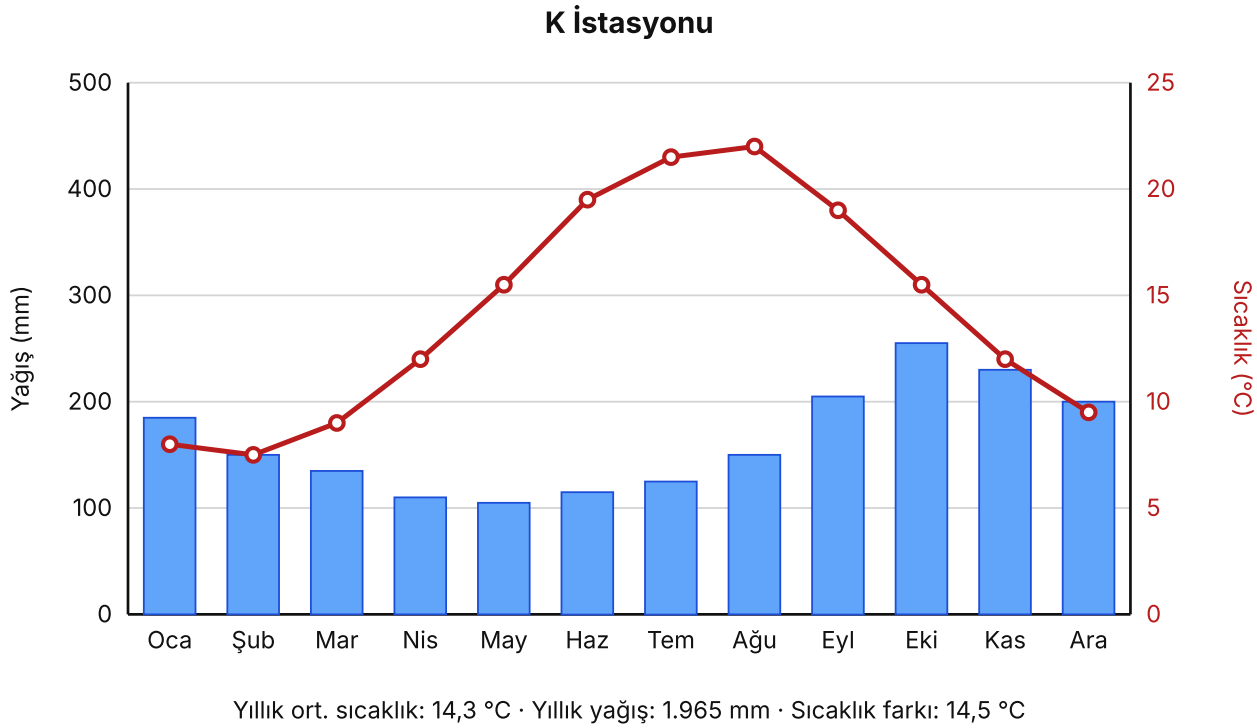
4.3. Şekildeki deprem odaklarının dağılışından yararlanarak Japonya'da depremlerin sık yaşanmasının nedenini açıklayınız. Kıyı kasabalarındaki tabelaların hangi doğal tehlikeye karşı konulduğunu yazınız.

5. Melis, ailesiyle Bulutyaka'ya yaptığı yaz gezisinde vadide gözlemler yapmış ve ilçe merkezindeki K İstasyonu'nun verileriyle çizilen iklim grafiğini (Şekil 4) not defterine eklemiştir. Melis'in notlarından bazıları

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

şunlardır:

> - *Vadinin batı yamacı gabrodan oluşuyor. Bu yamaçta sivri sırtlar ve dik kayalık yamaçlar var; toprak örtüsü yer yer yalnızca birkaç santimetre kalınlığında.*
> - *Doğu yamaç kil taşı ve kum taşı katmanlarından oluşuyor. Yol kazılarında kayacın üstünde yaklaşık iki metre kalınlığında, koyu renkli, nemli bir toprak görülüyor; yamaç çay bahçeleri ve gür ormanla kaplı.*
> - *Akbulut Dağı'nın 3.000 metreden yüksek kesiminde ağustosta bile sabahları su birikintilerinin yüzü buz tutuyor. Kayaların arası köşeli taş parçalarıyla dolu.*

Şekil 4. K İstasyonunun iklim grafiği

5.1. Şekil 4'ten K İstasyonu'nun iklimine ait **iki** özellik yazınız. Bu özelliklerin vadinin alçak kesimlerinde hangi ayrışma türünü öne çıkardığını, bitki örtüsü ve toprak kalınlığıyla ilişkilendirerek açıklayınız.

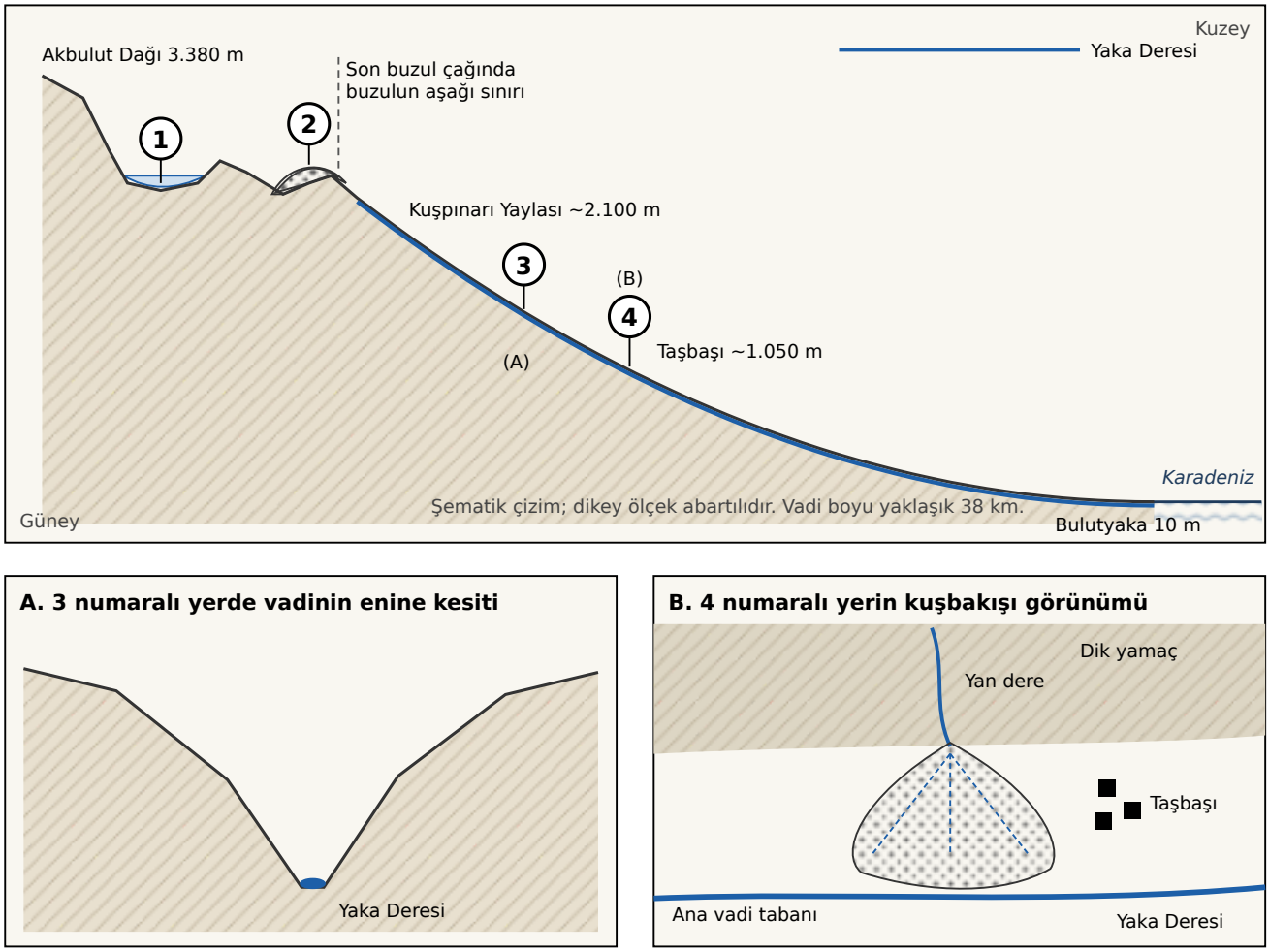
5.2. Vadinin batı ve doğu yamaçlarında ayrışma hızının farklı olmasını kayaçların özellikleriyle açıklayınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

5.3. Akbulut Dağı'nın yüksek kesiminde etkili olan ayrışma türünü ve bu ayrışmayı sağlayan süreci, kıyıdaki iklim koşullarından farkını belirterek açıklayınız.

6. Yaka Deresi vadisinin üst kesimi son buzul çağında buzullarla kaplıydı; bugün vadide buzul bulunmamaktadır. Şekil 5'te Yaka Deresi vadisinin şematik boyuna profili ile vadideki iki yerin ayrıntısı verilmiştir.

Şekil 5. Yaka Deresi vadisinin şematik boyuna profili ve A, B ayrıntıları

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Şekilde 1, 2, 3 ve 4 numaralarla gösterilen yer şekillerinin adlarını yazınız. Her birinin hangi dış etkenin aşındırması ya da biriktirmesiyle nasıl oluştuğunu açıklayınız.

Cevap anahtarı: çözdükten sonra okut.
Her maddenin tam puan ölçütü, kısmi ve sıfır puan durumu, olası yanıt. Kendini puanla, aynı sayfadan 40 dakikalık sayaçla yeniden çöz.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif